

GAZETA DOŻYNKOWA

DOŻYNKI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
I DIECEZJI TORUŃSKIEJ 2021

Uwaga!
Konkursy z nagrodami!

Święto Plonów to jeden z najpiękniejszych polskich zwyczajów. Już w XVI wieku urządzali je dla żniwiarzy właściciele majątków ziemskich. Cieszę się bardzo, że tegoroczne dożynki wojewódzkie odbywają się w samym centrum miasta. Ta symboliczna przestrzeń powinna nam przypominać, że przyszłość każdego z nas, niezależnie od tego, jaki zawód wykonujemy, w znacznym stopniu zależy od przyszłości rolnictwa. Bo wszyscy jesteśmy konsumentami dóbr w pocie czoła wypracowanych na kujawsko-pomorskiej ziemi.

Jako córka inowrocławskiego piekarza i wnuczka gdańskiego cukiernika pochylam się z szacunkiem nad świeżo wypieczonym bochenkiem dożynkowego chleba. Oby nigdy nam go nie zabrakło.

Elżbieta Piniewska
Przewodnicząca Sejmiku
Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Wszystkich dożynkowych gości podejmujemy w 800-letnim Toruniu z gościnnością i sympatią. Z wdzięcznością przyjmujemy polski chleb oraz z czcią ściskamy spracowane ręce pracujących na roli. Zgodnie z odwieczną tradycją po znojących żniwach nacieszymy się wspólną zabawą, kolorytem dożynkowego korowodu, urodą folkloru, powabem polskiej wsi i dostojęstwem Mszy Świętej Dożynkowej.

Toruń dziękuje wszystkim Gospodyniom i Gospodarzom z Kujaw i Pomorza za dbanie o dostatni polski stół! Wesołej zabawy! Niezapomnianych Dożynek 2021 w Toruniu i szczęść Boże!

Michał Zaleski
Prezydent Miasta Torunia

Tegoroczne dożynki wojewódzkie to wspaniała okazja, aby mieszkańcom gotyckiego Torunia pokazać niepowtarzalny klimat nowoczesnej polskiej wsi, w której ciągle szanuje się tradycję.

Powiat Toruński jest jednym z organizatorów tego wydarzenia. Zaprzyjaźnione sołectwa i Koła Gospodyń Wiejskich zadbały o piękne, słomiane witacze, które podkreślają rustykalny klimat dożynek. Bardzo się cieszę, że mieszkańcy miasta i wsi będą wspólnie celebrować tegoroczne święto plonów.

Marek Olszewski
Starosta Toruński

Szanowni Państwo!

Zwyczaj świętowania zakończenia żniw jest jednym z najpiękniejszych dni w roku każdego rolnika – to święto plonów, radości i satysfakcji. Kulturowany do czasów współczesnych przypomina, że to właśnie dzięki ciężkiej pracy rolnika trafia na nasze stoły polski chleb. Podczas tegorocznych wojewódzkich dożynek w Toruniu chcemy podkreślić więzi, jakie łączą miasto i wieś. Pragniemy okazać wdzięczność mieszkańcom miast naszego regionu za trud rolników, aby nigdy nie zabrakło tego, co daje podstawę naszej egzystencji.

Krajobraz kujawsko-pomorskiej wsi zmienia się na naszych oczach. Staje się ona wyjątkowym ogniwem łączącym tradycję i nowoczesność, umiłowanie do ziemi z innowacją, europejskością i lokalnością. Zmiany obejmują wiele obszarów, od technologii produkcji żywności przez rozwój infrastruktury, po przemiany dotyczące poziomu i stylu życia, ale jedno pozostaje niezmiennie – postawa mieszkańców wsi – codzienny trud gospodarza, trud gospodyni, ich wierność Bogu, Ojczyźnie i tradycji swych ojców.

Praca rolnika jest szczególna – jej warsztatem jest ziemia, niepowtarzalny dar natury, wymagający cierpliwości i zaangażowania nie tylko gospodarza, ale wszystkich członków rodziny. Dlatego pragnę powtórzyć za patronem naszego województwa świętego Jana Pawła II: „Oddaję hołd spracowanym rękom polskiego rolnika. Tym rękóm, które z trudnej ciężkiej ziemi wydobywały chleb dla kraju, a w chwilach zagrożenia były gotowe tej ziemi strzec i bronić”. Znam ten trud z pierwszej ręki – przez dom rodzinny, rodziców i brata, oraz przyjaciół, kiedyś kolegów ze szkolnych ław, dziś rolników. Jednym z nich jest Adam Iwicki, starosta tegorocznych dożynek wojewódzkich. Tacy ludzie jak on są solą naszej ziemi.

Rolnictwo to szkoła charakterów. Uczy sumienności i odpowiedzialności. Kształtuje poczucie solidarności i wspólnotowe myślenie. Warto to podkreślić w roku,

w którym obchodzimy 40. rocznicę zarejestrowania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”. To przecież dzięki chłopskiej determinacji, wierności tradycji i rozsądkowi chłopskich działaczy, udało się powołać do życia związek, który odegrał kluczową rolę w transformacji politycznej naszego kraju.

Wszystkim rolnikom Kujaw i Pomorza składam wyrazy serdecznego uznania za sumienność, ofiarność i wytrwałość oraz życzenia wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i obfitych plonów na następne zbiory. Jestem przekonany, że Wasza praca przekazuje się nie tylko w sukcesy indywidualne, ale także w nasz zbiorowy, budujący zasobny i dynamicznie rozwijający się region.

Piotr Całbecki
Marszałek Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Rozmowa z biskupem ordynariuszem Diecezji Toruńskiej Wiesławem Śmigłem

Ksiądz biskup sam pochodzi z rolniczej rodziny. Jak ksiądz biskup wspomina wieś i czas dożynek z dzieciństwa?

Wieś była moim naturalnym środowiskiem, w którym wzrastałem, a ponieważ dzieciństwo i młodość wspomi-

nam szczęśliwie, zatem i wieś kojarzy mi się bardzo dobrze. Przede wszystkim pamiętam, że na wsi ludzie sobie wzajemnie pomagali, najbardziej było to widoczne w czasie żniw. Czas na wsi wyznaczały pory roku i naturalne etapy rozwoju przyrody. Wszystko odbywało się zgodnie ze słowami mądrogo Koheleta: Wszystko ma swój czas i jest wyznaczona godzina na wszystkie sprawy pod niebem. Jest czas rozenia i czas umierania, czas sadzenia i czas wrywania tego, co zasadzono... (Koh 3, 1-2). Zgodnie z zasadą naturalnych cykli przyrody był też czas na dożynki, czyli dziękczynienie nie tylko za zebrane owoce ziemi i pracy rąk ludzkich, ale za cały rok. Ludzie żyjący na wsi i tam pracujący mają świadomość, że nie wszystko zależy od człowieka, ponieważ można mieć wiedzę, przemyślany plan, nowoczesne środki produkcji i włożyć sporo wysiłku, a niekiedy jedna chwila przekreśla wszystko. Wodę, wiatr i ogień trudno okiełznać, dlatego na wsi zawsze była wiara i proste zaufanie do Boga. Poza tym, jeśli jesteśmy blisko natury, to mam wrażenie, że łatwiej doświadczamy mocy Boga. Dożynki wspominam jako święto lokalnej społeczności, która pamiętała o Bogu,

ale też chciała dzielić się radością, że udało się zebrać plony. Dlatego był to czas modlitwy, wspaniałych wieńców dożynkowych, dumy z plonów, ale też czas wspólnego biesiadowania.

Celebracja obrzędów dożynkowych to ważna część lokalnego dziedzictwa kulturowego. Jak obchody święta plonów i ich charakter zmieniały się na przełomie lat?

Dożynki wpisują się w długą tradycję polskiej wsi. Zawsze było to święto rolników z modlitwą dziękczynną za szczęśliwie ukończone żniwa i za wszelkie zbiory w ciągu roku. Żniwa i dożynki mają swoje miejsce w naszej kulturze i pięknie zostały ukazane np. w "Chłopach" Władysława Reymonta, "Nad Niemnem" Elżyny Orzeszkowej lub na wiejskich pejzażach Władysława Tetmajera. Kiedyś świętowano najpierw zażynki, czyli rozpoczęcie żniw, a następnie dożynki – święto plonów. Było też sporo zwyczajów domowych, rodzinnych i religijnych, jednak najważniejsza była msza św. dziękczynna w kościele parafialnym. Dzisiaj dożynki to nie tylko święto rolników, ale całego środowiska wiejskiego, wielu zawodów związanych

z pracą na wsi i rzeszy ludzi, którzy są ztroskani o jej losy. Najważniejsze elementy dożynek pozostały niezmienne, nadal są to msza św. dziękczynna, delegacje poszczególnych wsi, starościna i starosta dożynek, piękne wieńce, podziw dla plonów, wspaniałe lokalne stroje i radość. Obecnie to również szansa na integrację środowiska wiejskiego i miejskiego oraz promocję tego, co jest piękne na wsi.

Jest ksiądz biskup współorganizatorem tegorocznych dożynek – za co warto podziękować rolnikom i czego im życzyć?

Bóg zapłać rolnikom za ich pracę, dzięki której mamy zdrową i smaczną żywność! Bardzo dziękuję ludziom wsi za ich wiarę, podtrzymywanie tradycji, pobożność, pracowitość, cierpliwość i odwagę zmieniania na lepsze swojej małej ojczyzny. Ze swojej strony dziękuję im także za troskę o lokalne kościoły, kapliczki i nabożeństwa okresowe np. majowe. Życzę przede wszystkim Bożego błogosławieństwa, zdrowia, siły, życzliwości ludzi, zrozumienia i wsparcia ze strony rządzących oraz bezpiecznej pracy i satysfakcji z plonów!

Nasze rolnictwo w liczbach

– Kujawsko-Pomorskie jest jednym z tych polskich województw, których rozwój oparty jest w dużej mierze na rolnictwie. Jesteśmy jednym z największych producentów rolnych w kraju, hodowla i uprawa są i w najbliższym czasie pozostaną jedną z naszych zasadniczych sprężyn gospodarczych. Produkowana przez nas żywność ma ustaloną markę. Dzięki inicjatywie, pasji, gospodarności i zaradności rolników dotrzymujemy kroku europejskim potentatom na tym nietłumym rynku – mówi Stanisław Pawlak, przewodniczący sejmikowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Jaka jest nasza wieś?

- **65%** powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego zajmują użytki rolne (łącznie to **1,1 milionów ha**, które stawia nas pod tym względem na **4 miejscu** w kraju).

- **41%** mieszkańców naszego regionu żyje na wsi (to około 855 tysięcy osób).
- **16,6 ha** wynosi średnia wielkość gospodarstwa.

Wykształceni i młodzi

- Najwięcej osób z wyższym wykształceniem rolniczym prowadzi gospodarstwo rolne właśnie w naszym regionie. To **60%** rolników. Statystycznie są też jedynymi z najmłodszych w kraju. Co czwarty nie ukończył **40. roku życia**.

Uprawy*

- Nasz region jest warzywną spiżarnią Polski. Zajmujemy **pierwsze miejsce** w kraju pod względem arefau upraw warzyw gruntowych.
- **Co czwarty pomidor** wyprodukowany w Polsce pochodzi z kujawsko-pomorskiego gospodarstwa.
- Zajmujemy także **drugie miejsce** w Polsce pod względem powierzchni upraw buraków cukrowych (**49 133 ha**) i **trzecie miejsce** w przypadku upraw kukurydzy (**75 520 ha**).
- Podobnie imponująco wyglądają uprawy cebuli, która

w ostatnich latach stanowiła średnio **23,2%** polskich zbiorów.

- O **11,5%** zwiększyły się w naszym regionie uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, których plon w 2020 roku o **6,2%** przewyższał średnią krajową.

Hodowla*

- O **5,8%** w 2020 roku wzrosły wielości stad trzody chlewnej w naszym regionie.
- Zajmujemy **czwarte miejsce** w kraju pod względem pogłowia bydła (**507 tysięcy sztuk**) i trzody chlewnej (**1,142 tysięcy sztuk**). W przypadku pogłowia drobiu plasujemy się na miejscu szóstym (**12 milionów sztuk**).
- W naszym województwie skupiono w zeszłym roku **839 milionów litrów mleka**.

Ekologia*

- **Pierwsze w Polsce** gospodarstwo ekologiczne i pierwsza przetwórnia produktów ekologicznych powstała właśnie na Kujawach i Pomorzu.
- **387** to liczba ekologicznych gospodarstw funkcjonujących w naszym regionie, z których **331** posiada oficjalne unijne certyfikaty.
- Województwo kujawsko-pomorskie od 2012 roku należy do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne grupując w sieci Dziedzictwo Kulinarne Kujaw i Pomorza **77** przedsiębiorstw.

* dane za 2020 rok

Kontynuujemy rodzinną tradycję

Rozmowa z Małgorzatą i Adamem Iwickimi prowadzącymi gospodarstwo rolne w Zamku Bierzgowskim w powiecie toruńskim, starostami tegorocznych dożynek wojewódzkich.

Jak się czuje rolnik w porze dożynek?

Dożynki to dla rolnika przede wszystkim czas świętowania oraz podziękowania za tegoroczne plony. W tym okresie podsumowujemy naszą pracę, radujemy się, że wszystko przebiegło pomyślnie i bezpiecznie. Jest to także czas, w którym już myślimy o rozpoczęciu następnego etapu prac polowych. Dziś z niepokojem spoglądamy na założenia Europejskiego Zielonego Ładu. Wdrożenie tej strategii może znacząco zmienić sposób pracy i styl życia na wsi. Myślę, że dla wielu rolników wprowadzone zmiany będą dużym wyzwaniem. Nowe przepisy oraz wycofanie dużej ilości środków ochrony roślin powoduje, że rolnicy niepewnie patrzą w przyszłość. Wielu zastanawia się, czy zebrane z wysiłkiem plony, które przechowują w swoich magazynach, doczekają się godziwej zapłaty. Praca rolnika jest trudna. Niewielu jest świadomych tego, jak bardzo rygorystycznych norm musimy przestrzegać podczas naszej uprawy. Niestety część społeczeństwa zauważa tylko nowoczesne maszyny i dotacje, nie uwzględniając przy tym trudu pracy i odpowiedzialności.

Przy okazji corocznego święta plonów odwołujemy się do wiejskiej tradycji i ojcowizny przekazywanej z pokolenia na pokolenie. Jaka jest Państwa tradycja?

Moi rodzice zajmowali się uprawą roślin i hodowlą zwierząt. Gospodarstwo przejąłem w 1993 roku. Żona pochodzi z rodziny nierolniczej, ale szybko wdrożyła się w specyfikę pracy na roli. Przetomowym dla nas momentem była decyzja o postawieniu obory dla krów mlecznych w 2006 roku. Skorzystanie z funduszy unijnych pozwoliło nam na powiększenia produkcji zwie-

rzęcej oraz rozwiniecie parku maszynowego. W miarę możliwości dokupywaliśmy grunty rolne, a obecnie gospodarujemy na 80 ha wraz z dzierżawami. Stado liczy 120 sztuk bydła, w tym 60 krów dojnych o wydajności 11 tysięcy litrów rocznie od każdej. Cieszy nas fakt, że dzieci, które pracują z nami w rodzinnym gospodarstwie, myślą w przyszłości o jego przejęciu i kontynuowaniu tradycji rodzinnej.

Czego życzyć kujawsko-pomorskim rolnikom z okazji dożynek?

Dobrej pogody, wysokich plonów i cen płodów rolnych, bezpiecznej pracy oraz zdrowia i błogostawieństwa Bożego na kolejne lata pracy.

Nasza wieś – zasobna, przyjazna, konkurencyjna

– Kujawsko-pomorska wieś stała się w ciągu minionych dwóch dekad dobrym miejscem do życia, pracy i uprawiania biznesu. Przemiany widoczne są w niemal wszystkich dziedzinach – od rolnictwa po rozwiązania w sferze polityki społecznej – mówi **wicemarszałek województwa Zbigniew Sosnowski**. W ostatnim dwudziestolecu na budowę samych tylko dróg dojazdowych do pól uprawnych przekazaliśmy lokalnym społecznościom blisko 110 milionów złotych, co pozwoliło na budowę ponad 2,2 tysięcy kilometrów nawierzchni. Dziesiątki milionów złotych kosztowały nowe wodociągi, bezpieczne ujęcia i stacje uzdatniania wody, sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. W tej dziedzinie mamy jeden z najlepszych wyników w kraju. – **Wiejscy przedsiębiorcy coraz częściej skutecznie sięgają po wsparcie na rozwój firm. Zasadniczy model biznesowy to oczywiście szeroko rozumiana produkcja żywności, ale coraz częściej są to także agroturystyka i związane z nią usługi. Coraz aktywniejsze są też zlokalizowane na wsi firmy o profilu niezwiązanym z produkcją żywności. Wieś pięknieje, coraz więcej w niej miejsc służących wypoczynkowi i rekreacji. Ponad tysiąc projektów inwestycyjnych w całym regionie dotyczyło rewitalizacji wiejskich centrów, budowy placów zabaw i innych przestrzeni publicznych – dodaje wicemarszałek Zbigniew Sosnowski** odpowiedzialny za rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Targowiska „Mój Rynek”

Dzięki zarządzanym przez marszałkowską administrację środkom Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w całym regionie powstało lub zostało zmodernizowanych 27 targowisk. To miejsca z dogodnymi warunkami dla sprzedających i kupujących: zadaszone, z sanitariatami i bieżącą wodą. Nowoczesne targowiska działają w: Tucholi (na zdjęciu), Lubiewie, Śliwicach (powiat tucholski), Janikowie, Pakości (obie lokalizacje powiat inowrocławski), Wąbrzeźnie, Czernikowie (powiat toruński), Więcborku, Sępólnie Krajeńskim, Sośnie (powiat sępoleński), Skrwilnie (powiat rypiński), Jabłonowie Pomorskim, Brzoziu (powiat brodnicki), Kowalewie Pomorskim (powiat golubsko-dobrzyński), Rypinie, Chodczu, Choceniu, Kaliskach, Brześciu Kujawskim, Baruchowie, Boniewie (powiat włocławski), Nowem (powiat świecki), Mroczy (powiat nakielski), Papowie Biskupim (powiat chełmiński), Bądkowie (powiat aleksandrowski), Złotopolu (powiat lipnowski) i Mogilnie.

Wsparcie dla OSP

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego wspiera wszystkie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w regionie. Dofinansowujemy zakup niezbędnego sprzętu: agregatów prądotwórczych, pomp, węży, specjalistycznych ubrań, wyposażenia osobistego i samochodów. Z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 przyznaliśmy dotację na zakup 46 samochodów gaśniczo-ratowniczych, które systematycznie trafiają do jednostek OSP.

Drogi na terenach wiejskich

Modernizację dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenach wiejskich finansuje samorząd województwa, wykorzystując środki unijne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i środki własne. Dotacje pochodzące z budżetu województwa, tylko w tym roku, pozwolą na modernizację dróg dojazdowych do pól uprawnych w 70 gminach. Prace trwają m.in. w Rybieńcu (na zdjęciu) w powiecie chełmińskim.

Dziedzictwo kulturowe

Wsparcie na renowację i konserwację zabytków przekazujemy od trzynastu lat. Tylko w tym roku środki w wysokości 10,5 miliona złotych z budżetu województwa oraz naszego Regionalnego Programu Operacyjnego umożliwią realizację 172 projektów, z czego większość na obszarach wiejskich.

Wioski tematyczne

Zwiedzanie zabytkowej kopalni, spacer kwiatowym szlakiem zabytkowego dworu – to tylko niektóre atrakcje wiosek tematycznych. W naszym regionie znajduje się kilka takich specjalnie utworzonych atrakcji turystycznych, zwykle w małych miejscowościach. Na zdjęciu warsztaty w Wiosce Mydlarskiej we Fiałkach koło Górzna (powiat brodnicki).

Miejsca rekreacji

Kujawsko-pomorska wieś to także tereny do wypoczynku. Dzięki środkom unijnym zmodernizowano lub zbudowano blisko czterysta miejsc służących rekreacji nad wodą: pomosty, miejsca do grillowania, łowiska wędkarskie, stacje, przystanie wodne, plaże. Ponad tysiąc projektów inwestycyjnych dotyczyło rewitalizacji centrów wsi.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków

Nasz region jest w krajowej czołówce jeśli chodzi o liczbę zainstalowanych wiejskich przyzagrodowych oczyszczalni ścieków. Dzięki środkom unijnym powstało ich już ponad 10,6 tysiąca.

Woda dobrej jakości

Samorząd województwa wsparł modernizację i budowę 83 nowoczesnych stacji uzdatniania wody działających na terenach wiejskich w całym regionie.

Zielona energia

Setki budynków mieszkalnych i publicznych na terenach wiejskich wyposażono w panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne i pompy ciepła. Inwestycje w zieloną energię umożliwiły środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz naszego segmentu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wieś to ludzie

O potencjale naszej wsi decydują dziś rolnicza tradycja, dobre ziemię, unijne wsparcie i przede wszystkim sami jej mieszkańcy, coraz częściej rolnicy z cenzusem. Samorząd województwa tworzy warunki do rozwoju tego potencjału.

Zielona opieka

Marszałkowski projekt „Zielona opieka” i jego kontynuacja „Opieka w zagrodzie” to strzał w dziesiątkę w sferze usług społecznych. Przez pięć dni w tygodniu niesamodzielne starsze osoby mogły przebywać w kilkunastu tradycyjnych gospodarstwach rolnych w regionie i korzystać z interesujących, dostosowanych do ich potrzeb zajęć.

Dla edukacji

Edukacja jest kluczem do lepszej przyszłości, dlatego samorząd województwa wspiera rozwój placówek szkolnych na terenie całego naszego regionu. W ostatnich latach przekazaliśmy środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 w wysokości 89 mln złotych, które umożliwiły termomodernizację, doposażenie lub remonty 82 obiektów na wiejskich obszarach Kujaw i Pomorza. Dzięki środkom wykonano m.in. modernizację energetyczną budynków szkoły w Wudzyńcu (powiat bydgoski).

Konkurs - „Na dobre plony”, sięgnij po lekturę!

Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu prezentuje swoje nowe wydawnictwo - publikację Hanny M. Łopatyńskiej *Na dobre plony! Zwyczaje żniwne i dożynkowe w województwie kujawsko-pomorskim*. Licząca ponad sto stron praca przeniesie nas w przeszłość ucząc tradycji od lat towarzyszących żniwom w naszym regionie. Zawierający liczne unikatowe zdjęcia album będzie mogło zabrać ze sobą do domu pierwsze 50 osób, które razem z gazetą odwiedzą stoisko samorządu województwa kujawsko-pomorskiego zlokalizowane między skansenami toruńskiego muzeum. Zapraszamy najzyszych!

Opieka senioralna

Dzienne domy pobytu to ośrodki wsparcia przeznaczone dla osób niesamodzielnych ze względu na wiek bądź niepełnosprawność. Zapewniają nie tylko profesjonalne usługi opiekuńcze, ale pozwalają też seniorom aktywnie spędzać czas. Na budowę nowych, modernizację i adaptację na ich potrzeby istniejących obiektów oraz utworzenie klubów seniora i samopomocy za pośrednictwem samorządu województwa z naszego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020 trafiło blisko 160 milionów złotych.

Kompleksy sportowe „Mój Orlik”

W Kujawsko-Pomorskiem powstało 213 kompleksów sportowych „Orlik”, co daje nam 3. miejsce w kraju. Większość z nich, bo aż 153 boiska, zbudowano na terenach wiejskich. Na zdjęciu Orlik w Unisławiu (w powiecie chełmińskim).

Ścieżki rowerowe

Ścieżki rowerowe w naszym regionie prowadzą przez wiele malowniczych miejsc na terenach wiejskich. Cykliści korzystać mogą m.in. z długiej drogi łączącej Toruń z Bydgoszczą. Wkrótce do ich dyspozycji będą także trasa o długości 28 kilometrów, biegnąca przez teren pięciu gmin w powiatach chełmińskim i wąbrzeskim, czy ścieżka łącząca Złotoryię z Lubiczem Górnym w powiecie toruńskim. Inwestycje te realizujemy przy wsparciu środków naszego Regionalnego Programu Operacyjnego.

Starościny i starostowie dożynekowi

Wojewódzkim i diecezjalnym dożyńkom co roku przewodniczą kujawsko-pomorscy gospodarze, którzy poniżej mówią o swojej pracy i życiu na wsi.

– Pora dożynek to czas podsumowań wyników pracy rolnika, analiza dokonanych wyciągnięć wniosków na przyszłość. Zastanawiamy się w jakim stopniu nasz wkład pracy i wiedza wpłynęły na plony, a w jakim stopniu czynniki od nas niezależne - to przede wszystkim pogoda. Myślę, że rolnicy jednak są optymistami i dlatego dożyńkom towarzyszy radość i wspaniała zabawa. Niestety nie wszyscy doceniają wieś i producentów żywności. Zazdroszczą im dopłat, nowoczesnych maszyn, ale często nie wiedzą lub nie chcą wiedzieć, że czas pracy w rolnictwie to nie etat, na którym się pracuje od 8 do 15. To obowiązek całodobowy chociaż, muszę przyznać, że mechanizacja ograniczyła wysiłek fizyczny. Dzięki temu możemy produkować więcej żywności i czas wolny, który pozostaje, poświęcić rodzinie – mówili starostowie dożynek w Wąbrzeźnie (2018 rok) **Anna i Radosław Cegielscy** gospodarujący w Wielkich Rado-wiskach w powiecie wąbrzeskim.

Naszym dożyńkom wojewódzkim w poprzednich latach przewodniczyli:

Alina i Wojciech Kołodziejscy byli starostami ubiegłorocznych dożynek wojewódzkich w Tucholi. W wywiadzie tak oceniali zmiany w rolnictwie: – Życie na wsi, życie rolników, bardzo się w ciągu ostatnich kilkunastu lat zmieniło. My posiadamy w większości zupełnie nowe maszyny rolnicze, które są bardziej efektywne i praktycznie bezawaryjne. Dzięki temu mniej czasu poświęcamy pracom gospodarskim, a zaoszczędzony czas możemy poświęcić dzieciom i rodzinie.

Starostami dożynek w Ciechocinku w 2019 roku byli **Sławomir i Natalia Jaskólcscy**:

– W tych czasach rolnik musi być wszechstronnie wykształ-

cony. Z jednej strony powinien być fachowcem w dziedzinie produkcji, z drugiej znać się na szeroko pojętej administracji gospodarstwa. Tak, jesteśmy rolnikami z cenzusem. Obydwoje mamy wyższe wykształcenie. W gospodarstwie mamy ustalony podział obowiązków. Mąż jest świetnym fachowcem jeśli chodzi o uprawę roli oraz hodowlę zwierząt i ogólne dbanie o obejście. Ja natomiast zajmuję się dziećmi oraz stroną administracyjno-księgową gospodarstwa – tak mówili o podziale ról.

Hodowcy krów mlecznych **Małgorzata i Tomasz Czyszczewie**, starostowie dożynek sprzed pięciu lat (Piotrków Kujawski, 2016 rok) cieszyli się, że syn idzie w ich ślady: – Od wczesnych lat szkolnych na pytanie kim chciałby zostać w przyszłości odpowiadał, że rolnikiem. Aktywnie uczestniczy w zarządzaniu gospodarstwem, bierze udział w szkoleniach, na których pogłębia wiedzę i wprowadza nowinki hodowlane w naszym gospodarstwie. Także przygotowanie zwierząt do wystaw bydła spoczywa w jego rękach. Syn Łukasz twierdzi, że ziemia, którą otrzyma po rodzicach, jest nie tylko źródłem jego dochodu, ale także spuścizną po przodkach, o którą trzeba dbać – mówi o swoim synu pan Tomasz.

– Nowe techniki uprawy i nowe maszyny w gospodarstwach doprowadziły do zasadniczych zmian w produkcji rolnej. Efektem jest znaczne zmniejszenie nakładów pracy i kosztów. Największe znaczenie mają w ostatnim czasie istotny postęp genetyczny w produkcji roślinnej i jeszcze większy w produkcji zwierzęcej - znacznie wzrosła między

innymi wydajność mleczna krów i wydajność mięsna ferm drobiowych, skrócić się okres utrzymywania zwierząt [rzeźnych] w zagrodzie – o nowościach w uprawie i hodowli mówili **Państwo Kinowie**, starostowie dożynek w Kowalewie Pomorskim w 2015 roku.

Pozytywny wpływ środków europejskich na polskie rolnictwo podkreślili starostowie dożynek w Świeciu w 2017 roku – **Grzegorz i Gabriela Chmielewscy**: – Polska wieś bardzo się w ostatnim czasie zmieniła, szczególnie odkąd jesteśmy Unii Europejskiej i korzystamy z unijnych funduszy. Bardzo zwiększył się i poprawił park maszynowy w gospodarstwach. Nasi ojcowie w wielu przypadkach dziś by ich nie poznali.

Zdzisława Tomczak prowadzi wraz z mężem rodzinne gospodarstwo rolne w Junczewie w gminie Janowiec Wielkopolski. **Zenon Mikołaj Zieliński** wraz z żoną prowadzi rodzinne gospodarstwo rolne w Łabiszynie. Zostali wybrani starostami dożynek wojewódzkich w 2014 roku. W 2010 roku gospodarstwo **Zdzisławy i Marcina Tomczaków** było nominowane do konkursu Rolnik Pomorza i Kujaw i uzyskało Grand Prix w kategorii produkcja zwierzęca. Ponadto w 2011 roku **Zdzisława Tomczak** otrzymała odznaczenie Zasłużony dla Rolnictwa nadane przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi. Rok wcześniej (2009) tę samą nagrodę zdobyło gospodarstwo **Zenona i Reginy Zielińskich**. Mimo wielu obowiązków związanych z prowadzeniem gospodarstwa **Zenon Zieliński** znajdował czas na działalność społeczną. W 2009 roku pełnił m.in. funkcję prezesa Gminnej Spółki Wodnej w Łabiszynie oraz członka zarządu Federacji Hodowców Bydła Mlecznego. **Całe wywiady do przeczytania na stronie: www.kujawsko-pomorskie.pl/wywiady-dozynek.**

Nasze jest najlepsze

Przysmaki z Kujaw i Pomorza to nie tylko słynne pierniki z Torunia, powidła czy miody z Doliny Dolnej Wisły. Na ogólnopolskiej Liście Produktów Tradycyjnych znajduje się już 95 potraw z naszego regionu - wśród nich dania mięsne, produkty mleczne, ciasta, przetwory.

– *Lista Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest przewodnikiem po regionalnej kuchni polskiej, a także źródłem informacji na temat tradycji, sposobów wytwarzania oraz wyjątkowych cech najstarszych polskich przysmaków. Obecność na liście ułatwia promocję produktu, jest również pierwszym krokiem do podjęcia starań o certyfikaty unijne* – podkreśla marszałek Piotr Całbecki.

Na listę mogą być wpisane produkty rolne, środki spożywcze i napoje spirytusowe:

- których jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości wynikają ze stosowania tradycyjnych, tzn. wykorzy-

- stywanych od co najmniej 25 lat, metod produkcji,
- będące elementem dziedzictwa kulturowego regionu, w którym są wytwarzane,
- stanowiące element tożsamości społeczności lokalnej.

Dotychczas na Liście Produktów Tradycyjnych, prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zarejestrowano 95 wyrobów z naszego województwa, wśród nich:

- 29 gotowych dań i potraw,
- 19 wyrobów piekarniczych i cukierniczych,
- 14 napojów,
- 8 mięs i produktów mięsnych,
- 9 warzyw i owoców,
- 6 produktów mlecznych.

Lista produktów tradycyjnych na www.kujawsko-pomorskie.pl

Kupuj od rolnika

Wśród świadomych konsumentów coraz popularniejsza jest idea jedzenia przede wszystkim tego, co wyrosło lub zostało wyprodukowane w pobliżu naszego miejsca zamieszkania, dlatego samorząd województwa kujawsko-pomorskiego przystępuje do budowania systemu dostaw certyfikowanej lokalnej żywności.

Konkurs - podziel się przepisem, wygraj koszt smakołyków

Wybierając świadomie dobrą, lokalną żywność, coraz częściej gotujemy w domu. Wiele osób przygotowuje również przetwory i to nie tylko według tradycyjnych receptur, ale również i tych bardziej nowoczesnych. Robisz samodzielnie powidła śliwkowe, a może oprócz ogórków kisisz fasolkę lub inne warzywa? Podziel się z nami przepisem – przyslij do 31 sierpnia na adres dozynki@kujawsko-pomorskie.pl swój sprawdzony przepis na przetwory. Ważne: jedna osoba może nadesłać tylko jeden przepis. Najciekawsze i najbardziej oryginalne receptury nagrodzimy kosztami smakowitych produktów tradycyjnych. Z laureatami skontaktujemy się mailowo. Zapraszamy do udziału w konkursie!

A zanim system ruszy, zapraszamy po sprawunki na www.lokalna-zywnosc.pl, gdzie raz w miesiącu otwiera się okienko zakupowe z możliwością nabycia wysokiej jakości produktów żywnościowych prosto od rolników z naszego województwa. W asortymencie m.in. miody, zestawy do samodzielnego kiszenia ogórków, dla wielbicieli kuchni włoskiej młoda cukinia i jadalny kwiat cukinii oraz coś dla łasuchów, czyli sok i dżem z wiśni, syrop z malin oraz powidła i galaretki z czarnej porzeczki i czereśni – świeże, bez zbędnych środków chemicznych, wszystkie wytwarzane według tradycyjnych receptur. Więcej informacji na stronie www.lokalna-zywnosc.pl. Zachęcamy do zakupów!

Przepis na chleb

Chleb – symbol dożynek, owoc ziemi oraz pracy rąk ludzkich. Coraz częściej pieczemy go sami w domu. Zachęcamy do skorzystania ze starego przepisu na chleb ziemniaczany z książki Grażyny Szelańskiej „Kuchnia z rodowodem. Potrawy i produkty tradycyjne województwa kujawsko-pomorskiego”. Receptura pochodzi od Barbary Jasińskiej ze Ślesina (Krajna):

400 gram ziemniaków (mączystych) obrać, umyć, odsączyć z wody i utrzeć jak na placki ziemniaczane, sparzyć gorącą wodą. Masę wymieszać z 400 gr mąki chlebowej, dodać 40 gr pokruszonych drożdży, 1½ łyżeczki soli i 1 całe jajko. Wyrobić na jednolite ciasto i pozostawić do wyrośnięcia w cieple na około 30 minut.

Ciasto ponownie dobrze wyrobić i uformować chleb, położyć na wysypanej mąką blasze. Piec 20 minut w temperaturze 225°C. Następnie obniżyć temperaturę do 200°C i piec jeszcze dalsze 30 minut.

Chleb jest dobry, jeśli popukamy w spodnią część chleba i będzie głuchy odgłos. Uwaga: wstawić na dno piekarnika pojemnik z wodą.

W hołdzie rolnikom

„Pamięci chłopów i ziemian, którzy zapłacili najwyższą cenę za polskość Pomorza” – głosi napis na odsłoniętym w toruńskim Parku Pamięci pomniku poświęconym mieszkańcom wsi, chłopom i ziemianom, zamordowanym w ramach, określanej obecnie jako zbrodnia pomorska, ludobójczej akcji „odpolszczania” północno-zachodniej części polskich ziem, przyłączonych wkrótce po napaści Niemiec na Polskę w 1939 roku do III Rzeszy. Instalacja składa się z dwóch elementów – części wykonanej z czarnego granitu, rzeźbionej w taki sposób, aby przypominać orkę, czynność, która kojarzy się z przygotowywaniem pola pod zasiew i nowe życie. Tutaj gwałtownie przerwana zastępyła w kamieniu staje się symbolem śmierci, przemocy i okrucieństwa zbrodni pomorskiej – wyjaśnia autor Zbigniew Mikieliewicz. – Zamysł drugiego elementu będzie realizowany na wydzielonym za pomnikiem terenie, na którym wysiewane będzie zboże. Okres wegetacyjny symbolizować będzie cykl życia, tak dobrze rozumiany przez mieszkańców wsi, a coroczny rytuał zasiewów i zbiorów będzie wyrazem naszej żywej pamięci o tych, którzy za polskość Pomorza zapłacili najwyższą cenę – dodaje artysta.

Miód od miejskich pszczoł

Być może nie wszyscy wiedzą, że na dachu Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu znajduje się pasieka, która jest domem dla 250 tysięcy pszczoł. O mieszkające w niej pszczele rodziny troszczy się Tadeusz Dussa, prezes Regionalnego Związku Pszczelarzy w Toruniu (na zdjęciu z marszałkiem Piotrem Całbeckim). Jak przyznaje prezes Dussa, to pasieka raczej eksperymentalna i trudno się po niej spodziewać nadzwyczajnych efektów jeśli chodzi o ilość zbieranego miodu.

Tym bardziej cenny jest ten, który z niej uzyskujemy – zapakowany w niewielkie słoiczki jest oryginalnym prezentem dla gości Urzędu Marszałkowskiego.

Pszczelarские ciekawostki

- Pszczelarstwo to jeden z najstarszych zawodów świata. Według zapisków sumeryjskich z dobrodziejstw miodu korzystano już co najmniej 4 tysiące lat temu.

Uwaga, konkurs!

Każdego, kto ma ochotę wypróbować upiększające właściwości ciechocińskiej wody mineralnej, zapraszamy do udziału w konkursie. Do wygrania zestaw kosmetyków z marszałkowskiego sanatorium Uzdrowisko Ciechocinek SA, zawierających ten cenny naturalny składnik.

Aby wziąć udział w konkursie, należy w poniedziałek (30 sierpnia) od godziny 12 przestać mailowo na adres dozynki@kujawsko-pomorskie.pl odpowiedź na pytanie: W którym roku powstało Uzdrowisko Ciechocinek? Nagrodzimy pięć pierwszych osób, które prześlą prawidłowe odpowiedzi. Z laureatami skontaktujemy się mailowo!

Uwaga, konkurs!

Na bazie nektarów z jakich roślin powstaje miód produkowany przez pszczoły na dachu Urzędu Marszałkowskiego?

Informację znaleźć można w tekście o miodobranii na naszej stronie internetowej: kujawsko-pomorskie.pl

Pierwsze 10 osób, które prześlą prawidłową odpowiedź na adres dozynki@kujawsko-pomorskie.pl otrzyma słoiczek miodu z marszałkowskiej pasieki. Ze zwycięzcami będziemy kontaktować się mailowo.

- By wyprodukować 1 kg miodu pszczoły muszą zebrać nawet 3 kg nektaru, dla których odwiedzają na przykład 8,5 mln kwiatów akacji.
- Na świecie istnieje ok. 20 tysięcy gatunków tych pracowitych owadów.
- Pszczoły komunikują się ze sobą za pomocą „tańca” i wydawanych dźwięków.
- Jeden ul jest domem dla nawet 100 tysięcy owadów.
- Podczas jednego lotu po nektar pszczoła odwiedza do 100 kwiatów, pokonując dystans nawet do 10 km.
- Królowe pszczoł mogą żyć nawet 5 lat, składając w najlepszym okresie nawet 3 tysiące jaj dziennie.
- 1/12 łyżeczki do herbaty – to ilość, jaką w całym swoim życiu jest w stanie wyprodukować jedna pszczoła robotnica.

DOŻYNKI

WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
I DIECEZJI TORUŃSKIEJ

Toruń | 28-29 sierpnia 2021 r.

KUJAWY
POMORZE

PROGRAM

28.08 (sobota)

Scena za Urzędem Marszałkowskim (Jordanki)

10:00–18:00 piknik *Historia–Natura–Kultura*

Starówka toruńska

18:00 L.U.C. i Rebel Babel oraz orkiestry dęte
z Kujaw i Pomorza

Scena za Urzędem Marszałkowskim (Jordanki)

19:00 koncert finałowy: L.U.C. i Rebel Babel
– gościnnie Marcelina i Meek, Oh Why?

20:00 Party z Radiem Gra – DJ Martinez

28.08-29.08 (sobota-niedziela)

Muzeum Etnograficzne

10:00–18:00 • kiermasz rękodzieła
• przegląd kapel ludowych
• pokazy ginących zawodów
• piknik *Warzywa i owoce na naszym talerzu*

Plac przy CKK Jordanki

10:00–18:00 wystawa maszyn rolniczych retro i współczesnych

29.08 (niedziela)

Park Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939

09:00 odsłonięcie instalacji poświęconej pamięci chłopów i ziemian
– ofiar zbrodni pomorskiej 1939 r.

Skwer przy Muzeum Etnograficznym

10:00–18:00 miasteczko husarskie

Plac przy CKK Jordanki

10:00–18:00 kiermasz *Wież żywi miasto*

Katedra śś. Janów

12:30 uroczysta Msza Św. Dożynkowa pod przewodnictwem
Ks. Bpa Wiesława Śmigła, Ordynariusza Diecezji Toruńskiej
13:45 przemarsz korowodu dożynkowego
(trasa: Żeglarska–Chełmińska–Wały gen. Sikorskiego–Jordanki)

Scena za Urzędem Marszałkowskim (Jordanki)

14:30–15:30 CZĘŚĆ OFICJALNA

• odegranie hymnu państwowego
• powitanie gości
• wystąpienia
• ogłoszenie wyników konkursów dożynkowych
20:00 koncert Golec uOrkiestra

źródło fotografii: miastarytm.pl | blog Jerzego S. Majewskiego

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Wydawca: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Autorzy zdjęć wykorzystanych w publikacji:

Andrzej Goiński, Michał Kardas, Filip Kowalkowski, Sławomir Kowalski, Mikołaj Kuras, Tymon Markowski, Łukasz Piecyk, Jacek Smarz, Wojtek Szabelski, Szymon Zdzienbło/tarantoga.pl oraz Biuro Prasowe KEP.